

Utmaningar för en jämställd socialtjänst

Biståndsbedömning som påverkas av handläggarens föreställningar om kön, ökad risk för våld bland kvinnor som har en funktionsnedsättning och stereotypa beskrivningar av flickor och pojkar i utredningar, Det är några jämställdhetsutmaningar som socialtjänsten ställs inför. Att bli medveten om sina egna föreställningar om kön och att ha tillgång till könsuppdelad statistik är två viktiga steg mot en jämställd socialtjänst.

Bedömning med omotiverad påverkan av kön

Precis som inom andra områden kan stereotypa uppfattningar om kön påverka bedömningen av kvinnors och mäns behov inom socialtjänsten.

Män får främst insatser som är direkt inriktade mot jobb och de får oftare avslag på ansökan om ekonomiskt bistånd om de uteblir från insatsen, jämfört med kvinnor. För kvinnor står däremot familjesituationen oftare i centrum, medan frågor om jobb inte får lika mycket uppmärksamhet. Det visar en rapport från Socialstyrelsen.

Kvinnor som lämnar ett långvarigt biståndstagande gör det oftare genom ett nytt samboförhållande där de får hjälp med kostnader i hushållet, medan män oftare lämnar ett långvarigt biståndstagande genom arbete.

Särskilt utsatta grupper

Ensamstående kvinnor med barn är en särskilt utsatt grupp ekonomiskt och det påverkar livssituationen även för barnen. Det finns även samband mellan dålig ekonomi, arbetslöshet, ohälsa och utsatthet för våld.

Risken för våldsutsatthet ökar hos kvinnor som har funktionsnedsättning, missbruks- och beroendeproblem eller lång tid som mottagare av ekonomiskt bistånd.

Osynlighet, sårbarhet och beroende gör att kvinnor med funktionsnedsättning blir särskilt utsatta för mäns våld. Kvinnor med funktionsnedsättning utsätts i större utsträckning för fysiskt och psykiskt våld i hemmet, sexuella kränkningar samt ekonomiska kränkningar, medan män med funktionsnedsättning oftare utsätts för fysiskt våld i och utanför hemmet.

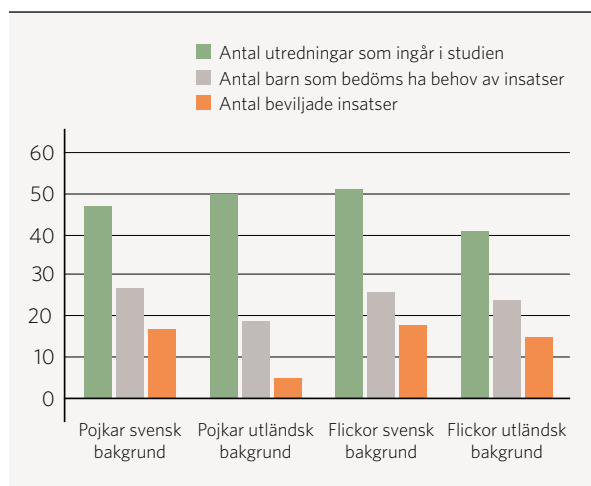
Barn och ungdomar

Anmälningar till socialtjänsten om barn och unga som far illa gäller oftare pojkar än flickor. Brister i hemmet är oftare orsak för flickor medan det är det egna beteendet, så som kriminalitet, fylleri,

med mera som är orsaker för pojkar. Flera studier konstaterar att flickor och pojkar beskrivs olika och utifrån könsstereotyper i utredningarna. För pojkar står ofta handlingar i fokus, medan tonvikten ligger på inre egenskaper för flickor. För flickor kan tidig och aktiv sexualitet problematiseras och motivera en placering, men sällan sker för pojkar. Könsstereotypa förhållningssätt återfinns även i behandlingsarbetet. Det kan påverka vården som flickor och pojkar får och det påverkar personalens bemötande.

En studie från Myndigheten för vård och omsorgsanalys visade att en större andel flickor än pojkar fick beslut om insatser. Pojkar med utländsk bakgrund var den grupp som socialtjänsten bedömde var i minst behov av stöd och även den grupp för vilka samtycke till insatser saknades i störst utsträckning. Analysen visade även att utredarens bedömning att barnet far illa i nuvarande situation enbart hade betydelse för om flickor beviljades insatser och inte för pojkar. Detta gällde för flickorna oavsett ålder, bakgrund eller bostadsort.

DIAGRAM 1. Pojkar med utländsk bakgrund får minst insatser

Antal utredningar som ingår i studien, antal barn som bedöms ha behov av insatser och som sedan beviljas insats uppdelat på kön och bakgrund (Myndigheten för vård- och omsorgsanalys, Rapport 2018:10)

Missbruk

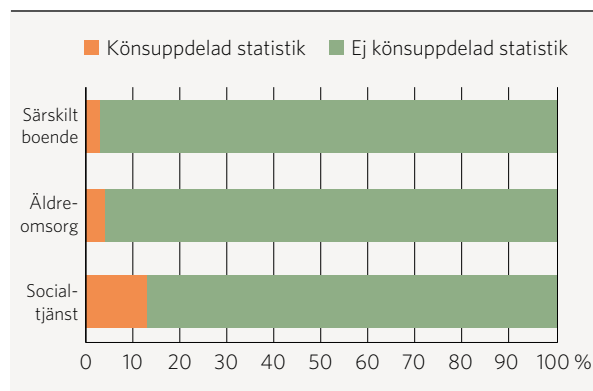
Många människor med alkoholproblem undviker att söka vård, och kvinnor söker vård i mindre utsträckning än män, enligt Centraförbundet för narkotika- och alkoholupplysning. Kvinnors alkoholkonsumtion har ökat över tid. En tredjedel av patienterna i missbrukarvården är kvinnor.

Inga uppenbara skillnader i tillgång till vård utifrån kön kan ses i gruppen som helhet, konstaterar en statlig utredning. Däremot identifierades vissa grupper med större behov och sämre tillgång till vård: kvinnor utsatta för sexuella och/eller fysiska övergrepp, gravida kvinnor med missbruk, familjer med missbruksproblem, psykiskt sjuka kvinnor med komplexa vårdbehov samt unga med en antisocial problematik.

Få använder könsuppdelad statistik

För att utveckla jämställdheten behövs könsuppdelad statistik som grund för analysen. I Öppna jämförelser 2020 anger 13 procent av kommunerna och stadsdelarna att de har använt resultat från systematisk uppföljning uppdelat på kön till verksamhetsutveckling inom sin socialtjänst. Motsvarande andel i äldreomsorg är 4 procent för ordinärt boende och 3 procent för särskilt boende.

DIAGRAM 2. Få använder könsuppdelad statistik i systematisk uppföljning

Andel kommuner och stadsdelar som använder könsuppdelad statistik i systematisk uppföljning (Socialstyrelsen Öppna jämförelser).

LÄS MER

- [Kvinnor och alkohol, kunskapsöversikt 2015: 1 \(Systembolaget\)](#)
- [Kvinnor och män i behandling för missbruksproblem - lika och olika? \(SOU 2011:6\)](#)
- [Kartläggning av socialtjänstens arbete med ekonomiskt bistånd ur ett jämställdhetsperspektiv \(Socialstyrelsen, 2018\)](#)
- [Lika läge för alla? Om omotiverade skillnader inom den sociala barn-och ungdomsvården \(Myndigheten för vård och omsorgsanalys, 2018\)](#)
- [Mäns våld mot kvinnor med funktionsnedsättning \(Myndigheten för delaktighet, 2017\)](#)